

ครั้งเมื่อพระพุทธรูปศาสนาได้แบ่งแยกเป็น 2 สำนัก คือสำนักของพระเทวทัต และสำนักของพระพุทธเจ้า พระเทวทัตลุ่มหลงในกิเลส อยากเป็นหนึ่งเดียวแทนที่องค์พระศาสดา จึงได้คิดแผนต่างๆ เพื่อลอบปลงพระชนม์ ครั้งหนึ่งพระเทวทัตได้วางอุบายจะปลงพระชนม์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยมอมเหล้าช่างนาฬิกิริ ซึ่งกำลังตกคกมัน แล้วปล่อยออกไป ในขณะที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จออกบิณฑบาต เมื่อช่างนาฬิกิริวิ่งเข้ามาทางพระพุทธรูป พระอานนท์ผู้เป็นบิณฑบาต จึงได้เดินเข้ามาข้างหน้าพระศาสดาได้คิดหมายจะป้องกันสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้มีพระดำรัสให้พระอานนท์จงหลีกเลี่ยงไปอย่าป้องกันพระองค์เลย แต่พระอานนท์ยังยืนยันที่ปกป้ององค์พระศาสดาต่อไป

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ชีวิตของพระองค์มีค่ายิ่งนัก พระองค์อยู่เพื่อเป็นประโยชน์ แก่โลก เป็นดวงประทีปของโลก เป็นที่พึ่งของโลก ของพระองค์อย่าเปรียบกับอันตรายครั้งนี้เลยชีวิตของข้าพระองค์มีค่าน้อย ขอให้ข้าพระองค์ ได้สละซึ่งสิ่งที่มีค่าน้อย เพื่อรักษาสิ่งที่มีค่ามากเหมือนสละกระเบื้องเพื่อรักษาแก้วมณีเกิดพระเจ้าข้า”

“อย่าเลยอานนท์ บารมีเราได้สร้างมาดีแล้ว ไม่มีใครสามารถปลงชีวิตของตถาคตได้ ไม่ว่าสัตว์เดรัจฉาน หรือมนุษย์ หรือเทวดา มาร พรหมใด” ในขณะที่ช่างนาฬิกิริวิ่งมาจนจะถึงพระองค์ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว พระองค์จึงได้แผ่พระเมตตาจากพระราชหฤทัย ซึ่งไปกระทบกับใจอันครุ่นด้วยความมีเมตตาของช่างนาฬิกิริได้ ช่างใหญ่หยุดชะงัก ใจสงบลงและหมอบลงแทบพระบาท “นาฬิกิริเอ๋ย เธอกำเนิดเป็นเดรัจฉานในชาตินี้ เพราะกรรมอันไม่ดีของเธอในชาติก่อนแต่ให้ เธออย่าประกอบกรรมหนัก คือทำร้ายพระพุทธเจ้าเช่นเราอีกเลย เพราะจะมีผลเป็นทุกข์แก่เธอตลอดกาลนาน” ความกตัญญูของพระอานนท์ที่มีต่อพระพุทธเจ้า ได้เป็นที่ชื่นชมแก่เหล่าภิกษุและประชาชน ผู้รู้เห็นเหตุการณ์

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย มิใช่แต่ในบัดนี้เท่านั้น แม้ในชาติก่อนพระอานนท์ก็สละชีวิตเพื่อเราเหมือนกัน” ดังนี้แล้วพระองค์จึงทรงนำเรื่องในอดีตมาสาทกดังต่อไปนี้ หมู่บ้านแห่งหนึ่ง ชาวบ้านดำรงชีวิตด้วยการทำไร่นาเรียกสวน ทั้งคนและสัตว์ต่างพึ่งพาอาศัยกันและกันและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

“เฮ้ย ทำงานมาเหนื่อย ได้มาพักล้างหน้าด้วยน้ำเย็นๆ อย่างนี้ค่อยชื่นใจหน่อย เอ๊ะ...นั่นปุนี่นา ตัวเล็กสีทองน่ารักจัง ไหนขอคู่อีกสิ หน่อยสิ” พราหมณ์หนุ่มผู้มีอาชีพเกษตรกร เมื่อเห็นปุตองที่อยู่ในหนองน้ำก็เกิดความเอ็นดู จึงหยิบมันขึ้นมาไว้ที่อุ้งมือ “ตัวเล็กสีทองน่ารักจัง มาอยู่ตรงนี้ได้ยังไงกันนะ” ชายหนุ่มตกท่ายปุตองแล้วก็ปล่อยลงไปในหนองน้ำเหมือนเดิม “เฮ้อไปทำงานต่อดีกว่า ไปนะเจ้าปู ฟรุ้งนี่เจอกันไหม” วันต่อมาเมื่อพราหมณ์มาทำงาน เขาก็ได้ไปที่หนองน้ำอีก ได้จับตัวปูขึ้นมาเล่นแล้วก็กลับไปทำงานต่อ พราหมณ์ทำอย่างนี้อยู่หลายวัน จนเขากับปุตองรู้สึกคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี พราหมณ์เจ้าของนามีลักษณะแปลกอยู่อย่างหนึ่ง คือดวงตาของเขาจะมีลักษณะเป็นดวงกลมสามชั้นใสแจ๋วทำให้มองเห็นอะไร ได้ชัดเจน ที่ปลายนานั้น มีกาฬเมียวอยู่หนึ่งอาศัยอยู่ที่ตีนตาลใหญ่ นางกาเกิดแพ้ท้อง อยากกินดวงตาของเจ้าของนา “พี่จ๊ะ น้องอยากกินตาลู่นั่นจัง ที่ดูขม มันใสแจ๋วกลมโตอย่างนั้นนะ คงจะหวานดีนะจ๊ะพี่” “จ๊ะเจ้านี่ก็แปลกอยากกินอะไรไม่กิน อยากจะกินดวงตา เจ้ารู้มียั่ว ดวงตาคอนั้นหนะ เมาอยากกินจะตายไป ข้าจะเอามาให้เจ้ากิน ได้อย่างไร” “ต้องได้สิพี่ ที่น้องอยากกิน พี่ก็ต้องเอามาให้ได้” “เอ...จะเอาตาเจ้าพราหมณ์นั้นมาขังใจดิเนะแค่คิดน้ำลายหกแล้วเนี่ย อยากกินจังเลย ทำยังไงดี อ้อ...น้องออกแล้ว พี่จ้าน้องคิดแผนออกแล้วนะ”

“แผนอะไรของเจ้า ไหนว่ามาสิ” “ก็ได้นตาลนี้ มันมีงูเห่าตัวหนึ่งอาศัยอยู่ ถ้าเราใช้งูเห่านี้กัดเขาตาย พอตายแล้วก็ค่อยกวักดวงตาของเขามาให้น้อง อย่างนี้ มันน่าจะง่ายขึ้นนะพี่” “โอโฮ แผนเจ้านี่ ช่างร้ายลึกชะงัดจริงๆ แต่พี่จะไปใช้งูเห่าได้อย่างไรล่ะ” “เรื่องนี้น้องจัดการเอง”

เมื่อคิดแผนการได้ กาททั้งสองตัวก็เริ่มปรนนิบัติงูเห่าด้วยการนำอาหารมาให้เป็นประจำ “กินเยอะๆ นะท่านนะ วันพรุ่งเราจะนำอาหารดีๆ มาให้ท่านกิน” “เออดี เราชอบกินไข่ เอาไข่มาอีกนะ เจ้าสองตัวเนี่ยใจดีจริงๆ เลยนะ วันหลังมีอะไรจะให้เราช่วยก็บอกแล้วกันนะ” “ท่านได้ช่วยเราแน่ ท่านงูเห่า” พอข่าวในนาเริ่มออกจรวง ปุตองก็ติดตามไปด้วย

ทุกวันพราหมณ์ก็จะแวะมาทักทายปุตองตัวนี้ทุกครั้ง “ว่าไงเจ้าปู เตี่ยนี่เรียกเจ้าว่าปุน้อยไม่ได้แล้วซินะ ดูซิ เจ้าตัวโตขึ้นตั้งเยอะ” วันหนึ่งเวลาเช้าตรู่ พราหมณ์ได้ออกมา คุณาตามปกติ เขาแวะไปที่หนองน้ำ จับปูขึ้นมาเล่นเหมือนเคย “กลับบ้านดีกว่าเรา ทิวจนท้องก๊วแล้ว แม่ทำกับข้าวอะไรไว้บ้างน้า โอ๊ย หิวๆ”

แล้วความโชคร้ายก็มาเยือนพราหมณ์หนุ่ม เมื่องูเห่าเลื้อยออกมาโผลงแล้วเข้ามากัดที่น่องพันพิยใส จนพราหมณ์หนุ่มทนความเจ็บปวดไม่ไหว ล้มลงนอนร้องครวญคราง เหมือนคนจะขาดใจ “โอ๊ย ปวด ใครก็ได้ช่วยที โอ๊ย” งูเห่าที่กัดได้เลื้อยเข้าจอมปลวกไปแล้ว พราหมณ์หนุ่มนอนแน่นิ่งอยู่กับพื้น เป็นไปตามแผนของกาทั้งสอง

แต่ยังไม่ทันที่กาตัวผู้จะเข้ามาจิกดวงตาของพราหมณ์หนุ่ม ปุตองเมื่อได้ยินเสียงของพราหมณ์หนุ่มที่ร้องครวญคราง ก็รีบไต่ขึ้นมาจากหนองน้ำ ขึ้นมาอยู่บนร่างของพราหมณ์ “ท่าน ท่านต้องไม่เป็นอะไรนะ เราจะช่วยท่านเอง เราจะไม่ให้ท่านตายเด็ดขาด” กาทัวเมื่อเห็นงูเห่ากัดพราหมณ์แล้ว

ก็รีบ โฉบลงมาเกาะที่ร่างชายโศคร้ายนั้น หัวจิกเอาดวงตาไปให้เมียของมัน แต่ยังไม่ทันที่จะได้ทำตามใจนึก ปูทองก็ใช้กำปูหนีบคอกเอาไว้แน่น “ไอ้ย เจ้าบ้า มาหนีบเราไว้ทำไม ปล่อยเดี๋ยวนี้ละ” “เจ้ากตัญญู เข้าไปเรียกงูเห่ามาเดี๋ยวนี้ละ ไม่อย่างนั้นเจ้าจะเดือดร้อน เราจะเอาเจ้าถึงตายแน่ๆ”

“ไอ้ย ก็ไฉ่ๆ งูเห่าเพื่อนรักกลับมาก่อนเถิด กลับมาช่วยข้าหน่อย ข้าถูกปูหนีบคอไว้ ออกมาก่อนเถอะท่าน” งูเห่าพอได้ยินเสียงเรียกก็เลื้อยกลับมาแผ่พังพานพร้อมจะฉกปู แต่โดนปูใช้กำปูอีกข้างหนึ่งหนีบคอไว้ งูเห่าคืนเท้าให้ใครก็ไม่หลุดสักที “เจ้าปูนา ปล่อยพวกข้าเดี๋ยวนี้ละ เจ้าหนีบคอพวกข้าทั้งสองไว้ทำไม ปล่อยนะ มันเจ็บรูมึน”

“เจ้ารูร้าย ชายคนนี้เป็นเพื่อนของข้า ถ้าเขาตายไป ข้าก็ตายด้วยเพราะไม่มีผู้คุ้มครอง เจ้าทำให้เค้าตาย พวกเจ้าต้องรับผิดชอบ เจ้าต้องช่วยให้เค้าฟื้นขึ้นมาเดี๋ยวนี้” งูเห่าและกาได้ฟังดังนั้น ก็คิดที่จะส่องงูให้ตายใจแล้วหนีไป “ได้ซิ ข้าจะช่วยคุณพิษออกจากตัวเค้าให้ แต่เจ้าปล่อยพวกข้าก่อนซิ เร็ว เร็วเข้า

ก่อนที่พิษร้ายจะเข้าสู่ร่างกายเขามากกว่านี้ ไม่งั้นเราคงช่วยอะไรเจ้าไม่ได้ละ” “ใช่แล้วเจ้าปู ได้ยินแล้วก็รีบปล่อยพวกเราซิ” “สัตย์ชาตญาณงูเห่าอย่างเจ้าข้าไม่เชื่อหรือ กว่าจะปล่อยเจ้ากับกาไปก็ต่อเมื่อชายคนนี้เป็นเพื่อนแล้วเท่านั้น เร็วเข้าสิ รีบคุณพิษออกจากร่างเพื่อนข้าเดี๋ยวนี้ ไม่งั้นเราจะหนีบคอพวกเจ้าให้ขาดออกจากกันเลย” เจ้าปูทองคลายกำปูออกเล็กน้อยเพื่อให้งูเห่าเลื้อยไปดูดพิษคืน ต่อมาพราหมณ์ได้ฟื้นคืนมา ฝ่ายบูคิดที่ว่าถ้าปล่อยให้สัตว์ทั้งสองนี้รอดไป ก็จะกลับมาทำร้ายพราหมณ์ เจ้าของนาอีกได้ “นั่นไง เราช่วยให้เพื่อนของเจ้าฟื้นแล้ว คราวนี้ปล่อยพวกเราไปได้หรือยัง” “นั่นสิ เจ้าจะตายอยู่แล้ว หนีบแรงซะมดเลย”

“ปล่อยเจ้าไปก็โง่งนะสิ สัตว์ครึ่งจานอย่างพวกเจ้าหนะ อย่ามีชีวิตอยู่อีกเลยนะ นี่แน่ะๆๆ” ปูทองใช้กำปูหนีบคอสัตว์ทั้งสองจนเสียชีวิตทันที ฝ่ายนางกาที่เกาะอยู่บนต้นตาลเห็นเหตุการณ์กลับตาลปัตรเช่นนั้นก็รีบบินหนีไปอยู่ที่อื่น “กาๆ อยู่ไม่ไหวแล้ว หนีดีกว่า กาๆ อยู่ไม่ได้ อยู่ไม่ได้แล้ว ไปดีกว่า” นางกาบินหนีไปเมื่อได้เห็นสามีกาของตนและงูเง่าถูกปูทองหนีบคอจนตาย

เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้พราหมณ์เจ้าของนาและปูทองในหนองน้ำสนิทกันยิ่งขึ้น ทั้งปูทองและพราหมณ์ได้ช่วยเหลือเกื้อกูลกันจนถึงสิ้นชีวิต

พระเทวทัต ในครั้งนั้น ได้กำเนิดเป็น กา
ส่วนช้าง กำเนิดเป็น งูเห่า
พระอนันท์ กำเนิดเป็น ปู
พราหมณ์หนุ่ม เสวยพระชาติเป็น พระพุทธเจ้า